

Омбудсман України
Ombudsman of Ukraine

ЗВІТ

**про результати відвідування
пункту тимчасового тримання 31 прикордонного загону імені
генерал-хорунжого Олександра Пилькевича Західного регіонального
управління Державної прикордонної служби України**

27.03.2025

м. Чернівці, 2025

I. ВСТУП

Для виконання функцій національного превентивного механізму (далі – НПМ) відповідно до Факультативного протоколу до Конвенції проти катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження та покарання, на підставі статей 13, 19¹, 22 Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини», 27.03.2025 групою НПМ здійснено відвідування пункту тимчасового тримання 31 прикордонного загону імені генерал-хорунжого Олександра Пилькевича Західного регіонального управління Державної прикордонної служби України (далі – ПТТ).

Відвідування здійснювали члени групи НПМ:

Ісопенко Ірина Юльянівна, представник Уповноваженого у Чернівецькій області (керівник групи НПМ);

Пітей-Маляр Аліна Іванівна, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Сидоренко Олександр Олегович, головний спеціаліст Відділу сприяння роботі регіональних представництв Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини;

Лупу Аріна Віталіївна, представник громадської організації.

ПТТ знаходиться за адресою: місто Чернівці, вулиця Володимира Великого, 2-А, 58003.

Начальник прикордонного загону – **Євгеній Бабич**.

В. о. начальника відділення тимчасового тримання – **Анна Ситник**.

ПТТ відкритий наказом Адміністрації Державної прикордонної служби України від 19.12.2008 № 1072.

Приміщення ПТТ розміщено у відокремленій частині одноповерхової будівлі з прогулянковим майданчиком на задньому дворі, який огорожений парканом (фото 1-4). Загальна площа приміщень ПТТ становить 180 м² та складається з режимного та адміністративного блоків, які відокремлені металевою решіткою один від одного (фото 5). ПТТ включає: кімнату старшого зміни охорони; кабінет начальника; кімнату відпочинку зміни охорони; санітарний пропускник (складається з кімнати для вмивання, душової кімнати та санвузла); кімнату для проведення медичного огляду (фото 6-8).

Для утримання затриманих осіб облаштовано 4 кімнати: 1 кімната призначена для одиночного розміщення, 2 – для розміщення 3 осіб, 1 – для розміщення 4 осіб.

ПТТ розраховано на одночасне утримання 11 осіб.

Під час відвідування утримувалось 8 осіб (громадяни України).

У період з 01.01.2025 по 28.03.2025 утримувалось 220 осіб.

На інформаційному стенді наявна інформація про права затриманих осіб, розпорядок дня, правила поведінки, список керівного складу прикордонного

загону, контактні номери гарячої лінії Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, територіальних підрозділів прокуратури, неурядових організацій, що надають правову допомогу (фото 9-10).

Наявна підсистема відеоспостереження, яка встановлена по периметру ПТТ, коридорах.

Попередні зауваження.

Попереднє відвідування ПТТ групою НПМ здійснено 8 липня 2020 року.

За результатами попереднього відвідування надано наступні рекомендації:

Начальнику Західного регіонального управління Державної прикордонної служби України:

1. Організувати проведення службового розслідування з метою встановлення обставин застосування до громадян Ємену, затриманих 07.07.2020, фізичного насильства та вилучення в них мобільних телефонів. У випадку встановлення порушень в діях посадових осіб Чернівецького прикордонного загону вжити заходів до притягнення винних осіб до передбаченої законом відповідальності.

2. Вжити заходів щодо усунення причин та умов, які сприяли виявленим порушенням, в подальшому.

Начальнику Чернівецького прикордонного загону:

1. Забезпечити обов'язкове роз'яснення затриманим, які прибувають до ПТТ, на зрозумілій для них мові права на звернення до Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, його представників на місцях, органів прокуратури тощо; права на правову допомогу представників центру з надання безоплатної вторинної правової допомоги; права на визнання біженцем або особою, яка потребує додаткового захисту.

2. Вжити заходів щодо обов'язкового безперешкодного повідомлення осіб, визначених законом, про факт та місце перебування затриманих осіб.

3. На постійній основі забезпечити інформування затриманих осіб, які поміщені в ПТТ, перед прийомом їжі про набір продуктів харчування, який їм пропонується. Організовувати за можливості харчування затриманих з урахуванням їх культурно-релігійних традицій.

4. Вжити заходів щодо заміни пошкодженої ємності для питної води та зношеної постільної білизни в ПТТ.

5. Утилізувати та знищити лікарські засоби, які зберігаються в ПТТ і термін придатності яких закінчився, відповідно до Правил утилізації та знищення лікарських засобів, затверджених наказом Міністерства охорони здоров'я України від 24.04.2015 № 242.

6. Переглянути положення інструкцій посадових осіб ПТТ та внести пункт про заборону катувань та інших жорстоких, нелюдських або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання.

7. Організувати на регулярній основі проведення навчань з особовим складом Чернівецького прикордонного загону з включенням тем щодо дотримання прав людини.

8. Вжити заходів щодо облаштування кімнат затриманих радіодинаміками з можливістю регулювання гучності затриманими особами.

9. Забезпечити дотримання військовослужбовцями та працівниками Чернівецького прикордонного загону маскового режиму.

10. Організувати розміщення на КПП та в ПТТ Чернівецького прикордонного загону інформаційних листів щодо профілактики та попередження інфекційних захворювань.

11. Вжити заходів щодо забезпечення ПТТ дезбар'єром (дезінфекційним килимком або його аналогом).

12. Забезпечити організацію проведення дезінфекції одягу та взуття або зміну форми одягу військовослужбовців ПТТ під час виконання ними службових обов'язків на території Чернівецького прикордонного загону.

Рекомендації виконані частково.

II. ФАКТИ, ВИЯВЛЕНІ ПІД ЧАС ВІДВІДУВАННЯ

Порушення права на життя та безпеку (стаття 2 Конвенції про захист прав людини, стаття 27 Конституції України)

1. Під час відвідування ПТТ з'ясовано, що тимчасове укриття, яке має забезпечувати можливість безпечного перебування громадян у разі оголошення повітряної тривоги, в ПТТ не облаштовано. Під час сигналу «Повітряна тривога» затриманих виводять на коридор та використовують правило «двох стін». Така практика не забезпечує належного укриття, ставить під загрозу життя та здоров'я затриманих, а також суперечить вимогам національного законодавства у сфері цивільного захисту, а саме статті 18¹ Кодексу цивільного захисту України.

Порушення права на свободу та особисту недоторканність (стаття 5 Конвенції про захист прав людини і основоположних свобод, стаття 29 Конституції України).

2. У ході спілкування із затриманими з'ясувалося, що вони не володіють інформацією про свої права та обов'язки передбачені статтею 268 Кодексу України про адміністративні правопорушення (далі – КУпАП), а також правами, які вони мають утримуючись в умовах ПТТ незважаючи на наявність пам'яток у особових справах та проставлених особистих підписів про їх ознайомлення у протоколах затримання, пам'ятках. Зазначена практика може свідчити про формальний підхід працівників до інформування затриманих осіб, що тягне за собою порушення їх права на доступ до інформації про процесуальні гарантії та право на захист.

Належне інформування осіб про їхні права є особливо важливим у контексті вразливого становища затриманих, зумовленого обмеженням свободи пересування, психологічним тиском, відсутністю підтримки та ускладненим доступом до правничої допомоги.

Порушення права на охорону здоров'я, медичну допомогу (стаття 49 Конституції України).

3. У ході відвідування встановлено, що у ПТТ не облаштовано окремого приміщення (ізолятора) для тимчасового перебування затриманих осіб з ознаками інфекційних хвороб. Це унеможливило належне виконання вимог пункту 14 розділу V. Інструкції про порядок тримання затриманих осіб в органах (підрозділах) охорони державного кордону затвердженої наказом Міністерства внутрішніх справ України від 30.03.2015 № 352 (далі – Інструкція), згідно з яким має бути передбачене окреме приміщення для тимчасового тримання осіб із ознаками інфекційних захворювань. Відсутність такого приміщення становить загрозу поширення інфекційних хвороб серед інших затриманих осіб та персоналу, а також порушує принципи належного санітарного утримання та гарантій охорони здоров'я затриманих осіб.

Порушення права на достатній життєвий рівень, що включає достатнє харчування, одяг, житло (стаття 25 Загальної Декларації прав людини, стаття 48 Конституції України).

4. Всупереч пункту 1 розділу V. Інструкції постільна білизна, яка видається затриманим є зношеною та брудною (фото 11-12).

Порушення права осіб з інвалідністю (Конвенція ООН про права людей з інвалідністю, Закон України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні»).

5. У ході відвідування встановлено, що приміщення туалету та душової не пристосовані для користування особами з інвалідністю та іншими маломобільними групами населення, оскільки має місце недостатній розмір санітарно-гігієнічних приміщень, відсутні елементи безбар'єрного середовища, зокрема розширені дверні прорізи, поручні (фото 13-16). Таке свідчить про недотримання ДБН В.2.2-40:2018 «Інклюзивність будівель і споруд. Основні положення» (далі – ДБН Інклюзивність), статті 26 Закону України «Про основи соціальної захищеності осіб з інвалідністю в Україні», яка зобов'язує державні органи забезпечити безперешкодний доступ осіб з інвалідністю до об'єктів фізичного оточення; статті 9 Конвенції ООН про права осіб з інвалідністю, яка передбачає обов'язок держав забезпечити доступність у всіх сферах життя, включаючи установи утримання.

Порушення права на ефективні засоби юридичного захисту (статті 40, 57, 59 Конституції України).

6. У ході конфіденційного спілкування, затриманий Т. висловив бажання мати захисника та стверджував, що йому не роз'яснювали про таке право, механізму інформування не знав. Здійснивши звірку із матеріалами особової справи № 200 виявлено, що у протоколі про адміністративне затримання зазначено, що особа самотійно бажає себе захищати, а у листі опитуванні затриманого в адміністративному порядку (щодо процедури поміщення в ПТТ) на запитання «Чи потрібен був Вам, під час вашого затримання та перебування в підрозділу охорони кордону адвокат для отримання Вами (надання Вам) безоплатної правничої допомоги» підкреслено «так».

Наявність таких суперечностей може свідчити про формальний характер фіксації права на захист, не належне роз'яснення особі її прав та недотримання статті 59 Конституції України, пунктів 3 та 7 розділу IV Інструкції.

Затриманому забезпечено право на захист тільки після реагування групи НПМ.

7. Крім того, встановлено, що затриманим особам у ПТТ не забезпечено право на конфіденційне спілкування із захисником, що суперечить абзацу четвертому пункту 6 розділу IV Інструкції. Вказаною нормою передбачено, що побачення із захисником проводяться під наглядом персоналу, але за умови дотримання конфіденційності змісту розмов (відеоспостереження без звукозапису, прозоре вікно тощо).

Однак групою НПМ спостерігалася ситуація, коли в один і той самий час до ПТТ прибули захисник одного із затриманих та родич іншого. При цьому на підставі наказу начальника 31 прикордонного загону від 05.12.2024 № 4043 –АГ для проведення побачень використовується одне приміщення – медичний кабінет. У закладі відсутня окрема кімната для проведення побачень із затриманими особами чи кімната для роботи із затриманими, можливість облаштування яких передбачено додатком 25 до Інструкції.

Відсутність належно облаштованого приміщення, яке б забезпечувало конфіденційність спілкування із захисником, становить порушення базових гарантій права на захист, передбачених статтею 59 Конституції України, статтею 268 Кодексу України про адміністративні правопорушення та статтею 6 Європейської конвенції з прав людини.

Європейський комітет із запобігання катуванням чи нелюдському або такому, що принижує гідність, поводженню чи покаранню 21-ої Загальній доповіді [СРТ/Inf (2011) 28] наголошує на необхідності проведення зустрічі адвоката із затриманою особою у приватному порядку, віч-на-віч для того, щоб затримана особа відкрито говорила яким чином з нею поводяться. Європейський комітет не вбачає жодної необхідності відступати від принципу конфіденційності зустрічей між адвокатом і зацікавленою особою.

Порушення права на контакти із зовнішнім світом (Конвенція про захист прав людини і основоположних свобод, Конвенція проти катувань та інших жорстоких, нелюдських, або таких, що принижують гідність, видів поводження і покарання).

8. Всупереч пункту 4-6 розділу IV. Інструкції затриманим не в повній мірі забезпечується право встановлювати та підтримувати контакти й отримувати побачення з близькими родичами, членами своєї сім'ї, адвокатами (захисниками), представниками дипломатичних (консульських) установ, а також з представниками правозахисних організацій, у тому числі міжнародних.

Пунктом 4-5 розділу IV. Інструкції передбачено, що затриманий може користуватися телефонним та іншими видами зв'язку під наглядом персоналу,

однак у ПТТ відсутні технічні засоби, які забезпечують можливість здійснення міжнародного телефонного зв'язку.

Так, у ході спілкування із затриманим М. виявилось, що при затриманні та в умовах тримання в ПТТ не було змоги поінформувати родичів про затримання, оскільки вони проживають за кордоном, а його власний телефон вилучено при затриманні.

ІІІ. РЕКОМЕНДАЦІЇ

Начальнику Західного регіонального управління Державної прикордонної служби України:

1. Вжити заходи щодо усунення виявлених порушень;
2. Передбачити фінансування на облаштування кімнати для роботи із затриманими особами, кімнати для побачення та забезпечення доступності в санітарно-гігієнічних приміщеннях ПТТ.

Начальнику 31 прикордонного загону імені генерал-хорунжого Олександра Пилькевича Західного регіонального управління Державної прикордонної служби України:

1. Облаштувати укриття;
2. Здійснювати належне роз'яснення затриманим їх прав та обов'язків передбачених статтею 268 КУпАП, а також прав та обов'язків під час утримання в умовах ПТТ;
3. Розмістити у кімнатах, де утримуються затримані особи, інформаційних пам'яток (у доступній формі та мовою) із переліком їхніх прав і обов'язків, визначених статтею 268 КУпАП та чинною Інструкцією;
4. Облаштувати приміщення (ізолятора) для тимчасового перебування затриманих осіб з ознаками інфекційних хвороб;
5. Забезпечити затриманих чистою та охайною постільною білизною.
6. Вжити заходів щодо доступності до санітарно-гігієнічних приміщень ПТТ шляхом збільшення площі, дверних прорізів, встановлення поручнів у відповідності до ДБН В.2.2-40:2018;
7. Вирішити питання облаштування кімнат для побачення та для роботи із затриманими.
8. Забезпечити здійснення міжнародного зв'язку;
9. Вжити заходів щодо обов'язкового безперешкодного повідомлення осіб, визначених законом, про факт та місце перебування затриманих осіб.

Додаток: фотоматеріали на 3 аркушах.

**Керівник групи НПМ
Представник Уповноваженого
у Чернівецькій області**

Ірина ІСОПЕНКО

Фотоматеріали

Фото 1

Фото 2

Фото 3

Фото 4

Фото 5

Фото 6

Фото 7

Фото 8

Фото 9

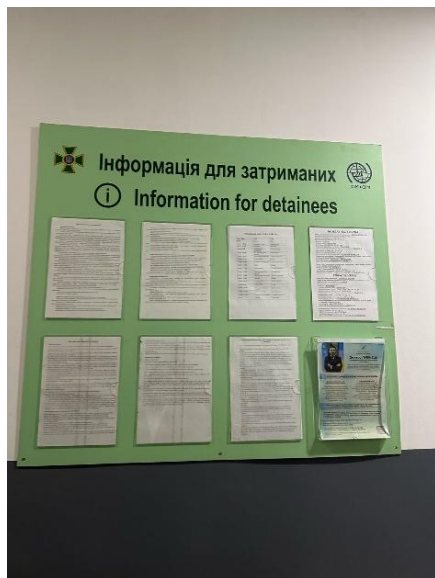

Фото 10

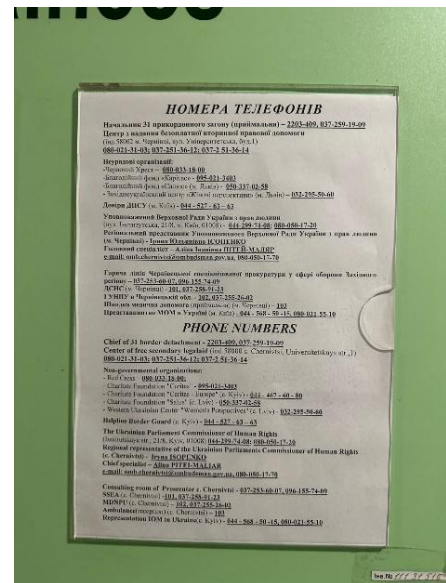
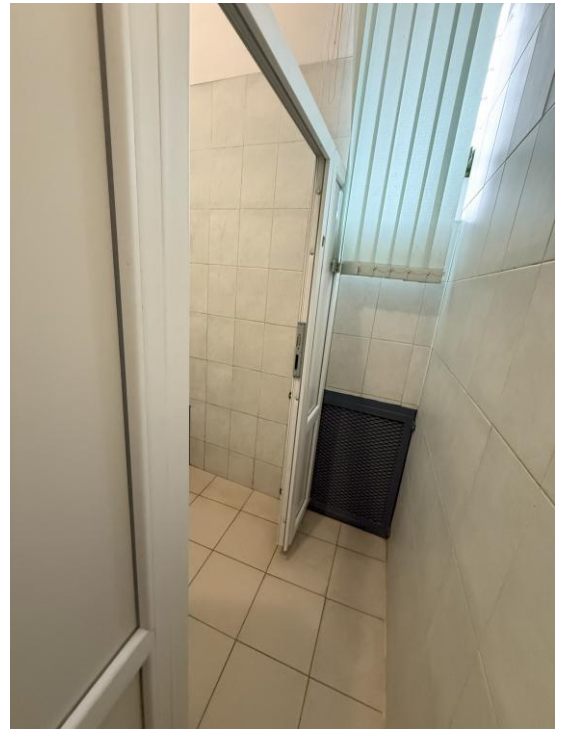

Фото 11

Фото 12

Фото 13**Фото 14****Фото 15****Фото 16**